

ČUDESNI VIZIONARSKI SVIJET ARHITEKTURE, SASVIM OSOBNO

izv. prof. dr. sc. BORKA BOBOVEC □ Hrvatski muzej arhitekture HAZU, Zagreb

IM 53, 2022.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

Akademik Andrija Mutnjaković u proljeće 2022. darovao je Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti¹ svoj atelijer u Ulici Milke Trnine 38 u Zagrebu s pokretninama i vrijednom građom koja sadržava nacрте i makete arhitektonskih projekata, iscrpnu arhivsku dokumentaciju, bogatu stručnu biblioteku te niz umjetničkih i dizajnerskih predmeta koji zajedno s osebujno uređenim prostorom

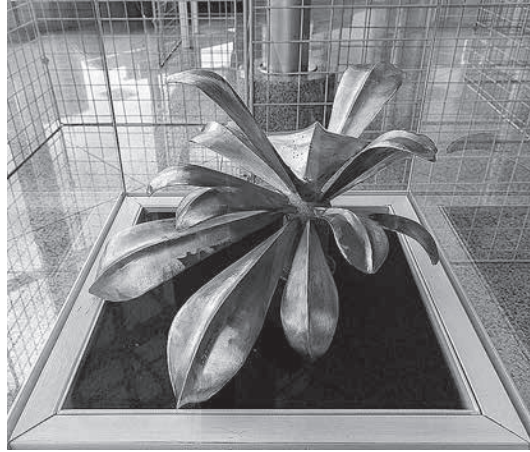

stvaraju doživljaj sinteze svih umjetnosti (sl. 1., 2., 3., 4.). Kao istaknuti arhitekt, plodan teoretičar arhitekture te vizionar prostora i ideja, akademik Andrija Mutnjaković u svom je atelijeru godinama stvarao arhitektonska djela,

sl.1.-4. Posjet atelijeru početkom ožujka 2022., darovnica akademika Andrije Mutnjakovića, Zbirka Andrije Mutnjakovića, Hrvatski muzej arhitekture HAZU

sl.5. *Homobil*, bronca, natječajni projekt *Mt. Olympus, Hollywood, 1964.*

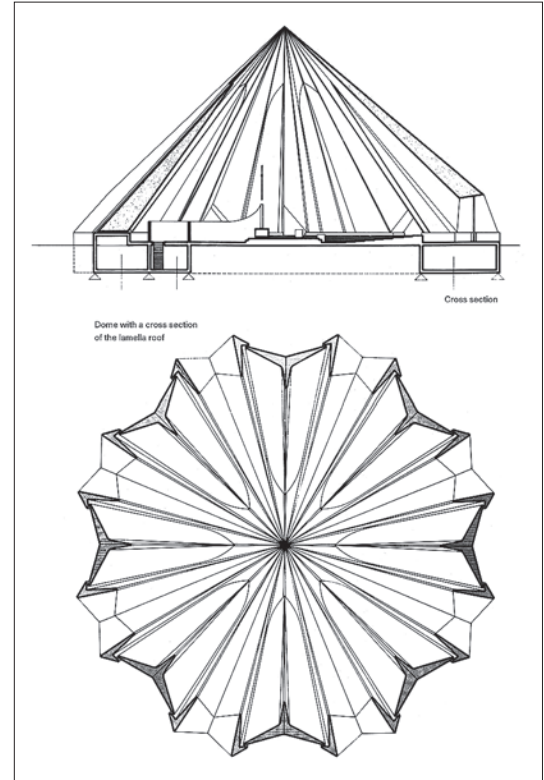
sl.6. *Kineticdome*, natječajni projekt *Crkva svetog Petra, Split, 1970.*

pisao i gradio svoja promišljanja čije tragove pamti i otkriva prostor u kojemu se na svakom koraku otkriva akumulirano znanje. U atelijer su utkani snovi i upamćena povijest moderniteta u Hrvatskoj i svijetu.

O Mutnjakovićevim radovima može se govoriti na različite načine: na temelju analize i prezentacije njegovih arhitektonskih i urbanističkih projekata, prolazeći kroz teoretske rasprave koje sustavno piše i objavljuje ili pak kroz tekstove koji ga na domaćoj sceni obilježavaju kao jednoga od najznačajnijih povjesničara arhitekture ne samo ovih prostora već i šire. Sam kaže da je imao sreću što su mu se neki od snova ostvarili i pretvorili u realnost, za što su osim sreće potrebni i upornost i znanje. Arhitektura je sintetizirana u njegovim mislima, a rješenja i problemi vezani su za arhitektonske projekte koje, uz sve one poznate arhitektonske tipologije, dodatno dijeli na vernakularnu, bioničku, topološku, dinamičku, kinetičku i lebdeću. *Mutnjaković iskazuje neke od svojih brojnih autorskih pozicija: naglašeno radikalni pristup oslobođen normi funkcionalizma, nastojanje da se doslovno povežu iskustva vizualnih umjetnosti i arhitekture te interes za sudjelovanje u tekućim internacionalnim arhitektonskim kretanjima.... 1960-ih i 70-ih godina paralelno razvija interese za strukturalizam i za kinetičku arhitekturu kojima će ostati privržen do danas.*² Njegov širok interes na svim poljima arhitektonskog djelovanja u sklopu projektiranja i istraživanja može se sistematizirati u četiri cjeline koje proučava, usustavljuje i implementira u svoja djela, ona koja izrastaju u izvedene zgrade, kao i ona što ostaju trajni zapisi razmišljanja s uporištem u studioznom poimanju stvarnosti koja nas okružuje, a njegov rad na arhitektonskim i urbanističkim projektima najčešće prate iscrpna teorijska obrazloženja.³

Poseban oblik Mutnjakovićevega djelovanja iščitava se u aktivnostima koje provodi kao voditelj Hrvatskog muzeja arhitekture, učlanjenoga u Međunarodnu konfederaciju arhitektonskih muzeja (International Confederation of Architectural Museums, ICAM), te od njegova osnutka 1995. ostvaruje kontakte s drugim članovima ICAM-a i drugim muzejima arhitekture u svijetu. Muzej je osnovan proširenjem djelatnosti Kabineta za arhitekturu i urbanizam Razreda za likovne umjetnosti čija je zbirka zbirka

bila početak stvaranja bogatog fundusa, a koji se sustavno bavi prikupljanjem, pohranom i istraživanjem relevantne dokumentacije i podataka iz povijesti hrvatske arhitekture. Poseban je naglasak na prikupljanju građe iz razdoblja moderne, tj. od početka 20. stoljeća do danas. U sklopu pojedinih arhivskih cjelina čuvaju se nacrti stotinjak arhitekata. Zbirka danas ima oko 150 000 različitih dokumenata vremena: nacrti, crteži, modela, fotografija, dijapozitiva, korespondencije i ostalih dokumenata vezanih za povijest hrvatske arhitekture. Sva građa koju Muzej čuva sustavno se informatički obrađuje i dostupna je svim istraživačima. Muzej nema stalnog postava nego organizira povremene izložbe kojima publici predstavlja svoj fundus i relevantnu arhitektonsku produkciju pojedinih autora ili razdoblja. Organizirajući tematske izložbe i tribine te njegujući nakladničku djelatnost, Muzej se također bavi predstavljanjem suvremenoga arhitektonskog stvaralaštva i razvijanjem kulture dijaloga unutar arhitektonske struke. *Hrvatski muzej arhitekture prikuplja, obrađuje i objavljuje arhitektonsku dokumentaciju gradova, zgrada, arhitekata i njihove memorije kao nacionalnu i općekulturnu baštinu, kako bi u njemu ostalo sve od zgrade kada joj se oduzme kamen, opeka, beton, plastika, staklo i metal*⁴, kako je u monografiji o Muzeju iz 2018. napisao akademik Mutnjaković. Cilj je Muzeja suradnja s istovjetnim muzejima u drugim zemljama radi prezentiranja kulture i baštine nastale u Hrvatskoj, kao i opusa naših arhitekata putem izdavačke djelatnosti i, sve više, virtualne stvarnosti. Tematski, Muzej je usmjeren na hrvatsku arhitekturu 20. i 21. stoljeća, ali i na arhitekturu u širem, europskom i svjetskom kontekstu. Njegova je zadaća približavanje

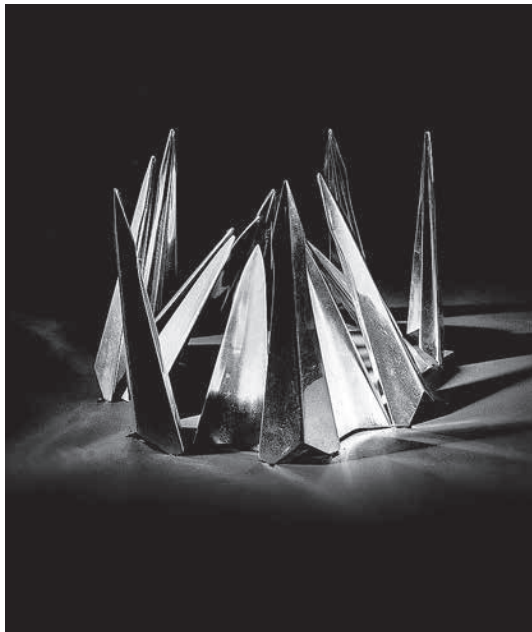
1 Ugovor o darovanju od 4. ožujka 2022.

2 [http://www.oris.hr/hr/casopis/clanak/\[217\]biblioteka-u-pri-stini,3659.html](http://www.oris.hr/hr/casopis/clanak/[217]biblioteka-u-pri-stini,3659.html)

3 <https://www.info.hazu.hr/clanovi/mutnjakovic-andrija/>

4 Mutnjaković, 2018: 24

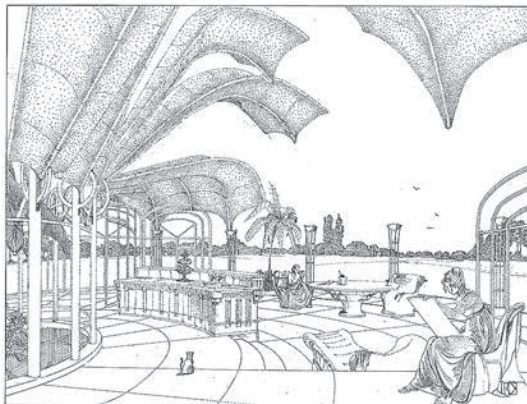

hrvatske arhitekture svima koji žele znati više o njezinim vrijednostima, što u konačnici znači uvesti arhitekturu u širi kulturni diskurs i učiniti je živom sastavnicom socijalne i kulturne politike.

Hrvatski muzej arhitekture HAZU postao je bogatiji za veliku zbirku arhitektonskih nacrti i drugih artefakata povezanih s arhitekturom i umjetnošću, kao i za prostor atelijera koji će nakon obrade fundusa također biti dostupan javnosti. Impresivan je broj knjiga koje je Mutnjaković pohranio u svojoj knjižnici. Skupljao ih je još od studentskih dana. Naime, u vrijeme kad je počeo studirati nedostajalo je svega, pa i knjiga. Kad god je putovao zemljom i Europom, pokušavao je nabaviti što više izdanja o našoj i svjetskoj arhitekturi. Što je više arhitektonskih knjiga pronašao i pročitao, to je bio uvjereniji u to da hrvatski arhitekti nisu obrađeni ni u domaćoj literaturi, a nisu spominjani ni u knjigama izvan tadašnje države. Njihov doprinos od renesanse do danas nije bio nigdje zabilježen. Uočio je to na mnogobrojnim putovanjima, konstantno skupljajući i proučavajući knjige. Kako je rekao, želio je ispraviti tu nepravdu te je počeo sam pisati knjige o našim arhitektima koji djeluju u inozemstvu i u nas. Sve zapisano prevedeno je na strane jezike, kako bi se o nama moglo i čitati. Različite artefakte, skulpture i slike dobio je od samih autora.

Zapravo, s obzirom na velik opus i široku paletu umjetnika s kojima je surađivao, tih je djela čak i malo⁵ jer su mu umjetnici uvijek govorili da „dođe i uzme što želi”, a njemu se nije dalo ići po sliku ili skulpturu u nečiji ateljer. Posjeduje radove Marije Ujević, Koste Radovanija, Borisa Dogana, Vere Fisher, Aleksandra Srneca, Ivana Picelja, Ede Murtića, Zlatka Price..., svih s kojima je na neki način surađivao, pa otuda i njihova djela u njegovu ateljeru.

sl.7. *Kineticdome*, aluminij, natječajni projekt *Crkva svetog Petra*, Split, 1970.

sl.8. *Ornitottero*, natječajni projekt *La casa piu' bella del mondo*, Reggio Emilia, 1988.

U ateljeru je od 1960. Prostor je kupljen kao stan, no postupno se pretvorio u ateljer, a sa suprugom Vandom Črnom živio je u Amruševoj. Kako je imao status umjetnika (kao kipari), imao je pravo na dva pomoćnika, pa je, kako kaže, „uzimao” dva namještenika, tehnička crtača, koji su u 15-ak godina suradnje nacrtali gotovo cijeli njegov opus, sve prema njegovim rukom izrađenim skicama. Za pomoćnike je imao još dva stola u stražnjoj sobi: jedan na nogarima i s pločom (još je sve u podrumu), a drugi je bio crtaći stol koji je dizajnirao Bogdan Budimirov, no kad je bilo mnogo posla, imali su na raspolaganju i kuhinjski stol. I danas kuhinja katkad posluži toj svrsi. Primjerice, Luka Mjeda si je na kuhinjskom stolu napravio privremeni fotostudio dok je nedavno fotografirao makete. Biti s akademikom Mutnjakovićem uvijek je zanimljivo jer ima mnoštvo „priča iz davnina” koje ocrtavaju njegov rad i ustrajnost, pa ćemo i u ovoj prilici navesti dvije.

Dok sam studirao nije bilo crtačih stolova, daske za crtanje i rajšine radio je jedan stolar koji je inače radio fino pokućstvo. On mi je napravio crtaču dasku, a susjed stolar iz Osijeka nogare, koji su, sklopljeni, vlakom došli u Zagreb. A ni 'cirkla' nije bilo, pa je kućni prijatelj naručio od rođaka u Čehoslovačkoj da ga tamo kupi, ali ovaj ga nije mogao poslati poštom, pa smo Vanda i ja sjeli u vlak i otišli po šestar koji smo dobro sakrili u sjedalo i prošvercali kući.⁶ Ateljer je njegovo mjesto kontemplacije i mira, oduvijek je ondje, svaki dan od 9:00 do 17:00, a ponekad i do 18:00 jer mora dovršiti još jednu od započetih knjiga.

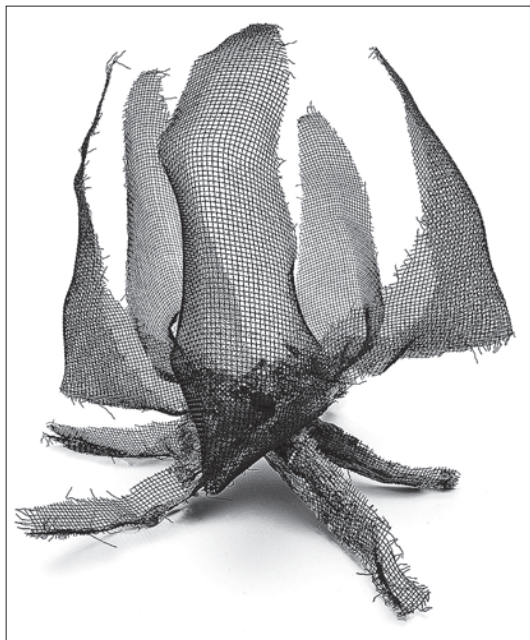
Akademik Mutnjaković stalno naglašava ulogu Muzeja i inzistira na njegovu djelovanju na način da se hrvatska arhitektura promovira u svijetu znanstvenim monografijama, mapama i drugim tiskanim materijalima na svjetskim jezicima, kao dio rada istraživačkih, muzejskih i galerijskih institucija u sastavu HAZU-a. Hrvatski su arhitekti projektirali i u susjednim zemljama, kao i na svim kontinentima, kao što su i strani arhitekti svojim idejama i stajalištima obogatili hrvatski ambijent. Upravo je ta arhitektonska povezanost bitna odrednica djelovanja Muzeja za koju možemo kazati da je započeta gotovo sto godina prije formalnog osnivanja Muzeja. Zašto to naglašavamo? Zato što je arhitektura vizualna umjetnost

⁵ Mutnjaković, u razgovoru 5. srpnja 2022.: „Zapravo, nemam puno, ne kao neki drugi koji su voljeli skupljati.”

⁶ Mutnjaković, razgovor od 5. srpnja 2022.

sl.9. *Ornitottero*, žičana mrežica (izradena pri istraživanju oblikovanja Domobila 1964.), natječajni projekt *La casa piu' bella del mondo*, Reggio Emilia, 1988.

sl.10. *Flower-house*, srebro, natječajni projekt *Una porta per Venezia*, Venecija, 1990.

7 Mutnjaković, Andrija, *Kinetic Architecture 1964 – 1990*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2021.

8 Projekti kinetičke arhitekture prikazani u mapi dio su eksperimentalnih istraživanja akademika Mutnjakovića koja je sabrao u knjizi *Andrija Mutnjaković, Kinetička arhitektura / Kinetic Architecture* iz 1995. Knjiga je stekla međunarodno priznanje uvrštenjem u leksikon *Oxford Dictionary of Architecture* 2016., u kojemu je navedena kao literatura za pojam *kinetic architecture*. Iz te su knjige za ovu mapu izabrana četiri karakteristična Mutnjakovićeve kinetička projekta (stambene vile u Hollywoodu i Reggio Emiliji, crkva svetog Petra u Splitu i paviljon u Veneciji), nastala u razdoblju od 1964. do 1990.

9 *Hrvatski građevni oblici*, sv. V., Zagreb, Hrvatsko društvo inženjera i arhitekata, 1909.; Edo Šen, *Arhitekt Viktor Kovačić*, mapa-monografija, Zagreb, Tipografija, grafičko-nakladni zavod d.d., 1927.; Ciril Metod Iveković, *Bau-und Kunstdenkmale in Dalmatien, Die Inseln Rab – Hvar – Korčula, Arbe – Lesina – Cuzola*, VI., Wien, Verlag von Anton Schroll & Co, 1927.; Andrija Mutnjaković, *Kinetic Architecture 1964 – 1990*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2021.

10 <https://www.info.hazu.hr/2021/07/hrvatska-akademija-znanosti-i-umjetnosti-objavila-mapu-s-projektima-kineticke-arhitekture-akademika-andrije-mutnjakovica/>

i njezina prezentacija mora biti jasna i čitljiva, čitljiva kao što je čitljiva arhitektonska mapa *Kinetic Architecture 1964 – 1990*.⁷ Početkom 20. stoljeća u Zagrebu i Beču tiskano je nekoliko arhitektonskih mapa povezanih s našom arhitekturom i baštinom. Tu je, među ostalim, mapa-monografija *Arhitekt Viktor Kovačić* iz davne 1927. arhitekta Ede Šena; mapa *Bau-und Kunstdenkmale in Dalmatien, Die Inseln Rab – Hvar – Korčula, Arbe – Lesina – Cuzola*, koja je u Beču tiskana iste godine, a priredio ju je Ciril Metod Iveković, te 1909. tiskane mape *Hrvatski građevinski oblici* u nakladi Hrvatskog društva inženjera i arhitekata. Objavljivanje reprezentativne arhitektonske mape *Kinetic Architecture 1964 – 1990*⁸ bilo je inspirirano sličnim mapama koje su početkom 20. stoljeća objavljivali arhitekti i njihova udruženja,⁹ a cilj joj je bio osviežiti memoriju predstavljanja arhitektonskog rada u znanstvenim i širim stručnim krugovima te za današnje vrijeme inovativnim načinom adekvatno predstaviti arhitektonsku misao akademika Mutnjakovića kao ključnog predstavnika hrvatske arhitekture druge polovice 20. stoljeća.

Gdje je poveznica? Poveznica je u načinu prezentacije arhitekture: arhitektonska mapa *Kinetic Architecture 1964 – 1990* koristi se istim načinom prezentacije arhitektonske misli – velikim, jasnim i čitljivim skicama i arhitektonskim crtežima, dijelovima projekata, fotografijama maketa, uz tekstualne opise koji prate svaki od projekata.

Kinetika uzoraka je graditeljski statična: na fiksnoj podlozi kipa ili kuće pokreću se segmenti (rotirajuće kugle ili posmični krovovi), te stvaraju jednoznačnu kompoziciju. Kinetika Mutnjakovićevih projekata je strojno dinamična: pokreću se svi segmenti kuće i stvaraju mnogoznačne kompozicije. Kuća umjesto fiksne građevinske konfiguracije poprima mobilne strojne konfiguracije. Te konfiguracije nisu više tehnološki fiksirane, već njihovo strojno ustrojstvo omogućava nebrojene varijabilnosti formi

*kuće, izazivane voljom i komandom čovjeka. Kuća umjesto fiksne građevinske konfiguracije poprima mobilnu konfiguraciju stroja. Kuća postaje stroj. Strojem upravljaju komande čovjeka, pa je time uspostavljena direktna komunikacija kuća – čovjek. Ugrađeni senzori osjetljivi na atmosferilije omogućavaju direktnu komunikaciju kuće sa prirodom. 'Kuća/stroj – priroda – čovjek' uspostavili su aktivni i atraktivni suživot. Priloženi projekti dokazuju tehnološku realnost kinetičke arhitekture, ilustriraju mogućnosti kreativnih interpretacija te usmjeravaju istraživanja progresivne arhitektonike, napisao je u svom uvodu arhitektonske mape predsjednik HAZU-a akademik Velimir Neidhardt. Nadalje, akademik Branko Kincl piše kako Mutnjaković svojim pristupom kinetičkoj arhitekturi kao dinamičkom međusobnom odnosu punoga i prznoga u strukturi građenja ostvaruje promjenjive prostorne oblike čovjekova bivstvovanja kao rezultate vlastitoga stvaralačkog impulsa. *Erudit, istraživač prošlosti arhitekture, povjesničar u dubini intrinzičnosti svojih stvaralačkih razmišljanja o arhitekturi fantastične realnosti, Mutnjaković u trenutku sadašnjosti povezuje prošlost s utopijskom budućnosti, utemeljenoj na tehnološkom napretku i umjetnoj inteligenciji.*¹⁰*

Mapa *Kinetic Architecture 1964 – 1990* sadržava četiri odabrana projekta kinetičke arhitekture, pa u njoj nalazimo *Homobil* – natječajni projekt iz 1964. za Mt. Olympus u Hollywoodu; *Kineticdome* – natječajni projekt iz 1970. za crkvu svetog Petra u Splitu; *Ornitottero* – natječajni projekt *La casa piu' bella del mondo*, Reggio Emilia iz 1988. i *Flower House*. – natječajni projekt paviljona u Veneciji *Una porta per Venezia* iz 1990. godine. (sl. 5., 6., 7., 8., 9., 10.) Arhitektonska mapa tiskana je na engleskom jeziku u 50 numeriranih i potpisanih primjeraka te poslana na različite relevantne adrese u inozemstvu i u Hrvatskoj (akademijama, fakultetima, muzejima, galerijama) s ciljem aktivnog uključanja u

sl.11. Izložba *Andrija Mutnjaković, KINETIC ARCHITECTURE 1964 – 1990*, održana od 26. travnja do 7. svibnja 2022. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu

istraživanja kinetičke arhitekture. Smisao tog pothvata bio je prezentirati rad arhitekta, ali i Muzeja, s ambicijom da mapa bude uključena u buduća istraživanja kinetičke arhitekture. Cilj je bio prezentirati arhitektonsku misao akademika Mutnjakovića na način koji u najrepresntativnijem obliku šalje u svijet poruku o snazi i značenju hrvatske arhitekture u drugoj polovici 20. stoljeća. O tome kako je međunarodna javnost prihvatila mapu svjedoče i riječi zahvala koje je Muzej povratno dobio iz Europe, primjerice od Cambridgea i ETH-a, preko MoMA-e iz New Yorka pa do Biblioteke Aleksandrine.

Zbog velikog zanimanja javnosti Muzej je 2022. odlučio prirediti i skraćeni pretisak arhitektonske mape *Kinetic Architecture 1964 – 1990* s dodatkom autorovih izvornih tekstova na hrvatskom jeziku pod nazivom *Kinetičke arhitektonske kreacije – Kinetic Architecture Creations*.¹¹ Monografska izdanja dio su edicije „Architectonica”, koju Muzej njeguje dugi niz godina. Urednica obaju izdanja je izv. prof. dr. sc. Borka Bobovec. Promocija je održana na otvorenju izložbe *Andrija Mutnjaković: Kinetička arhitektura 1964 – 1990* u travnju 2022. u predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice, u organizaciji Hrvatskog muzeja arhitekture HAZU.¹² (sl. 11.) Autorica izložbe bila je također Borka Bobovec, a likovni postav potpisale su Iva Ceraj i Andriana Pozojević.¹³ Osim odabranih dijelova arhitektonske mape, na izložbi su prezentirana i četiri modela kinetičkih projekata,¹⁴ od kojih su tri originala iz vremena kad su projekti nastali, dok je za izložbu od bronce načinjen novi model *Homobila*: pokretni element cvjetnog uzorka stvaraju apstraktni svijet koji umjetnik

prizemljuje u drugoj formi na mjesto kojemu ambijentalno pripada. Predstavljen je i model Aleksandra Srmeća *Kinetic Art*,¹⁵ kojim je dana poveznica između skulpture i arhitekture (sl. 12.). A odabir mjesta održavanja izložbe i promocije nove monografije samo je nastavak međuinstitucionalne suradnja jer je Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti odmah nakon izlaska mape *Kinetic Architecture 1964 – 1990* jedan primjerak darovala Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, čime je Grafička zbirka NSK-a postala bogatija za još jednu vrijednu jedinicu koju potpisuje akademik Andrija Mutnjaković.¹⁶ Sve izloženo dio je darovnice i pohranjeno je u ateljeru, a uz sjećanja koja je akademik velikodušno podijelio s djelatnicama Muzeja, posjet ateljeru zasigurno će biti dio dragocjene memorije. Ateljer, bogata knjižnica i arhitektonska građa, slike i skulpture postaju pak posebna cjelina muzejskog fundusa pod imenom Zbirka Andrije Mutnjakovića, koju će čuvati i o kojoj će se sa zahvalnošću brinuti Hrvatski muzej arhitekture HAZU. I u tome se očituje posebnost i vizionarstvo akademika Mutnjakovića – dati, ponuditi, osigurati da trajno bude dostupno sve što budućim generacijama može otvoriti put prema razumijevanju drugih i drugačijih u vremenu koje nije uvijek skloni prepoznati i prihvatiti drugačije ideje, koje su često ispred vremena u kojemu nastaju, kako akademik Mutnjaković kaže: „Jedna knjiga otvara dvije knjige!”

LITERATURA

1. *Hrvatski građevni oblici*, sv. V. Zagreb: Hrvatsko društvo inženira i arhitekata, 1909.

11 Andrija Mutnjaković, *Kinetičke arhitektonske kreacije – Kinetic Architecture Creations*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2022.

12 Izložba *Andrija Mutnjaković, KINETIC ARCHITECTURE 1964 – 1990* održana od 26. travnja do 7. svibnja 2022. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

13 <https://www.facebook.com/hma.hazu/>

14 *HOMOBILA*, bronca, Natječajni projekt *Mt. Olympus, Hollywood*, 1964.; *KINETIC DOME*, aluminijski, Natječajni projekt *Crkva svetog Petra, Split*, 1970.; *ORNITOTTERO*, žičana mrežica (izrađena pri istraživanju oblikovanja *Domobila* 1964.), Natječajni projekt *La casa piu' bella del mondo*, Reggio Emilia, 1988.; *FLOWER-HOUSE*, srebro, Natječajni projekt *Una porta per Venezia*, Venecija, 1990.

15 *KINETIC ART*, limena kutija s umetnutom pozadinom od mesinga, žaruljom i rotirajućom kockom od pleksiglasa, izložba *Aleksandar Srmeć*, Zagreb, Galerija Studentskog centra, 1967.

16 <https://www.info.hazu.hr/2021/09/hrvatska-akademija-znanosti-i-umjetnosti-darovala-nacionalnoj-i-sveucilisnoj-knjiznici-mapu-kinetic-architecture-1964-1990-akademika-andrije-mutnjakovica/>

sl.12. Aleksandar Srnec, *Kinetic art*,
metal, pleksiglas, elektromotor, žarulja

2. *Hrvatski muzej arhitekture* [ur. Andrija Mutnjaković]. Edicija „Architectonica”. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2018.
3. Iveković, Ciril Metod. *Bau-und Kunstdenkmale in Dalmatien, Die Inseln Rab – Hvar – Korčula, Arbe – Lesina – Cuzola*, VI. Wien: Verlag von Anton Schroll & Co, 1927.
4. Mutnjaković, Andrija. *Kinetic Architecture 1964 – 1990*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2021.
5. Mutnjaković, Andrija. *Kinetičke arhitektonske kreacije – Kinetic Architecture Creations*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2022.
6. Šen, Edo. *Arhitekt Viktor Kovačić*, mapa-monografija. Zagreb: Tipografija, grafičko-nakladni zavod d.d., 1927.

ARRHIVSKA GRAĐA

1. Razgovor o atelijeru, Andrija Mutnjaković i Borka Bobovec, 5. srpnja 2022.
2. Ugovor o darovanju broj: 10-91-2/1-2022, od 4. ožujka 2022., Hrvatski muzej arhitekture HAZU, Zbirka Andrije Mutnjakovića

INTERNETSKI IZVORI

1. [http://www.oris.hr/hr/casopis/clanak/\[217\]biblioteka-u-pristini,3659.html](http://www.oris.hr/hr/casopis/clanak/[217]biblioteka-u-pristini,3659.html) (pristupljeno 16. svibnja 2022.)
2. <https://www.info.hazu.hr/2022/03/20870/> (pristupljeno 16. lipnja 2022.)
3. <https://www.info.hazu.hr/clanovi/mutnjakovic-andrija/> (pristupljeno 17. lipnja 2022.)
4. <https://www.info.hazu.hr/2021/07/hrvatska-akademija-znanosti-i-umjetnosti-objavila-mapu-s-projektima-kineticke-arhitekture-akademika-andrije-mutnjakovica/> (pristupljeno 17. lipnja 2022.)
5. <https://www.facebook.com/hma.hazu/> (pristupljeno 21. lipnja 2022.)
6. <https://www.info.hazu.hr/2021/09/hrvatska-akademija-znanosti-i-umjetnosti-darovala-nacionalnoj-i-sveucilisnoj-knjiznici-mapu-kinetic-arhitekture-1964-1990-akademika-andrije-mutnjakovica/> (pristupljeno 21. lipnja 2022.)

Primljeno: 19. srpnja 2022.

Izvori ilustracija

- Hrvatski muzej arhitekture HAZU, Zbirka Andrije Mutnjakovića (sl. 6., 8.)
- Luka Mjeda, 2019. (sl. 1., 2., 3., 7., 9., 10.)
- Iva Ceraj, 2022. (sl. 4., 5., 11., 12.)

THE AMAZING VISIONARY WORLD OF ARCHITECTURE, COMPLETELY PERSONAL

The Croatian Academy of Sciences and Arts Croatian Museum of Architecture became the richer for a large collection of architectural drawings and other artefacts connected with architecture and art, as well as the premises of the studio that Academician Andrija Mutnjaković gifted to the Croatian Academy of Sciences and Arts in 2022.

The idea that Mutnjaković constantly underlines is that Croatian architecture has to be promoted in the world with monographs, portfolios and other printed materials in major languages, the presentation being clear and legible, as readable as the architectural portfolio *Kinetic Architecture 1964-1990*. It should also be exhibited in real and virtual space, and the portfolio served as inspiration for an exhibition that opened up the possibility of presentation of the artefacts donated in the prestigious setting of the National and University Library.

The studio and legacy donated allow the particularity and visionariness to be discerned - to give, to offer, to ensure the permanent accessibility of everything that might for future generations open up a way for the understanding of the other and the different, in a time that is not always inclined to recognise and accept other ideas, often in advance of the time that gives them birth.